

По мом схватању, у средишту данашњег уставног судства јесте управо међународни фактор. У раду европских уставних судова данас се могу уочити одређени трендови:

– глобализација права и изазова, перспектива правне сарадње; – интернационализација уставног права; – интеракција међународних судова (ЕСЉП, ЕСП) и националних уставних судова; – повезаност међународних стандарда и националног уставног идентитета; – у методу рада, растући значај употребе компаративних метода и позивања на случајеве из стране праксе. Видети, ради сличног приступа, писмо добродошлице председника Холцингера, поводом председавања Аустрије Конференцијом европских уставних судова. У том погледу, морам истаћи да је CODICES, база података Венецијанске комисије, користан извор информација када је у питању судска пракса уставних судова. Када говорим о овим важним трендовима, у овом излагању, желим да укажем на потцењени аспект тумачења уставности, на улогу правне традиције и континуитета.

Друштва се, трагајући за перспективом, застрашена неизвесном будућношћу, често окрећу традицији и прошлости ради налажења чврстог упоришта. Чак је и револуционарно законодавство дубоко укорењено у прошлим искуствима.

Тумачење права је поступак у коме су веза са прошлошћу и став према њој од пресудног значаја, утолико што историјско тумачење није само канон тумачења, већ су тумачења судова, уопште, строго везана претходним тумачењем и прецедентима. Оцена уставности даје судијама велику моћ да одлуче о сагласности одредаба закона и других правних средстава са онима у основном закону земље, у уставу. Оцена уставности је, као што је познато, противвећинска институција. Оцена уставности и судови не би требало да зависе од воље демократске већине, и надам се да не зависе. Поседовање толике моћи обавезује уставне судове да главни фактори легитимитета буду кохерентност и предвидивост одлука. Тако изазов доношења одлука у релативно кохерентном систему постојеће судске праксе постаје фактор који тим судским одлукама даје легитимитет. Међутим, та снажна повезаност са прошлошћу (са прошлим одлукама) није једнака правној традицији.

Правна традиција је несумњиво шири и опсежнији концепт од везаности за претходне одлуке суда. Правна традиција превазилази границе датог (националног) система, она обухвата породицу права и правну културу. Традицију права, као формативну снагу правног система, у међународни правни језик увео је, сада преминули, професор Харолд Џ. Берман (Harold J. Berman), својим радом Право и револуција: Настајање правне традиције Запада, објављеним 1983. године. Ово дело од изузетног значаја указује на то да се корени савремених правних институција на Западу могу пратити уназад све до средњовековне западне цркве. Наставак те књиге, објављен